

Дуже часто на практиці нашого навчання ми отримували не ті результати, яких ми очікували. У чому ж причина?

НАВЧАЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Результати навчання описують настільки точно, наскільки це можливо, що відбудеться після проходження певної навчальної одиниці. Опис результату може включати визначення придбаних навичок, того, за яких умов це завдання буде виконано, й рівень, на якому це завдання буде виконано. У сфері освіти цілі часто описуються п'ятьма визначеннями, що включають таку інформацію: хто (виконає завдання); де (за яких обставин); як (шляхом здійснення «дій»); що (учень повинен показати високий ступінь володіння предметом); за якими критеріями.

Кожного разу результат навчання відбиває нові пізнання або розуміння у формі, що піддається спостереженню. Наприклад, тренер з тенісу хоче, щоб учень міг подавати м'яч через сітку. Викладання цієї психомоторної навички включає демонстрацію або моделювання, обговорення біомеханіки чи психології, уявне повторення та спрямовує практику. Який очікуваний результат навчання?

Учень зможе подати тенісний м'яч шість разів без помилки правильними рухами. Інакше кажучи, учень здатний продемонструвати володіння психомоторними навичками в тій формі, в якій вони викладались.

Навчальний результат — це загальне (широке) твердження, яке визначає, що учень зможе виконувати (видима діяльність, або поведінка) наприкінці навчання. Формулювання навчального результату містить одне чи два дієслова, пов'язаних сполучником «і». Ці дієслова ми називаємо «компетенціями», або «навичками».

Формулювання навчального результату структуроване, якщо воно в одному й тому ж вигляді міститься в різних частинах курсу. Нижче поданий приклад правильного використання формату, або основи формулювання навчального результату:

Після успішного проходження цього посібника з формулювання навчальних результатів ви зможете _____.

Пропонуємо прочитати такі приклади формулювань навчальних результатів.

- Після успішного досягнення цього навчального результату ви зможете описати характеристики хорошого слухача.
- Після успішного досягнення цього навчального результату ви зможете вживати елементи пунктуації.
- Після успішного досягнення цього навчального результату ви зможете знайти інформацію за допомогою одного чи більше пошукових методів.
- Після успішного досягнення цього навчального результату ви зможете побудувати прибудову.

Навчальне завдання (крок) — це більш детальне твердження, яке визначає, що учень зможе виконувати після проходження етапу або відрізка навчання, такого, як урок. Нерідко при конструюванні змісту програми, яку повинні опанувати учні, треба визначити менші кроки для досягнення кінцевої мети. Зазвичай ці дрібніші компоненти навчального процесу (уроку) чи заходу називаються «Навчальні завдання». Отже, «завданнями» ми називаємо менші кроки на шляху до досягнення мети навчання.

Для досягнення загального навчального результату нерідко треба виконати не одне навчальне завдання.

Формулювання навчального результату **структуроване**, якщо воно в одному й тому ж вигляді міститься в різних частинах курсу в рамках планування занять. Нижче поданий приклад правильного використання формату, або основи формулювання навчального результату:

Нижче поданий приклади формулювань навчальних результатів і навчальних завдань, узятих з різних програм.

Приклади навчальних кроків

Навчальний результат

Після успішного завершення цього навчального результату ви зможете знаходити інформацію, використовуючи один чи кілька різних підходів

Навчальне завдання (кроки)

Для успішного досягнення цього навчального результату ви повинні вміти:

- **використовувати** бібліотечний каталог;
- **здійснювати** комп'ютерний пошук за бібліотечним каталогом;
- **здійснювати** комп'ютерний пошук в університетській бібліотеці;
- **використовувати** бази даних на компакт-дисках;
- **проводити** онлайн-пошук;
- **знаходити** інформацію в мережі Інтернет

Рис. 1. Приклади навчальних кроків

Приклади навчальних результатів і завдань (кроків)

Навчальний результат

Після досягнення навчального результату ви зможете побудувати складське деревце розміщення з дерева

Навчальне завдання (кроки)

Для успішного досягнення цього навчального результату ви повинні:

- **продемонструвати** процедуру вирівнювання підлоги;
- **установлювати** підлогу з наявних матеріалів, при цьому кількість відходів не повинні перевищувати 10 %;
- **установлювати** стіни згідно з кресленнями;
- **установлювати** дах під відповідним кутом;
- **збирати** всі частини у правильному порядку

Рис. 2. Приклади навчальних результатів і завдань

Приклади навчальних результатів і завдань (кроків)

Навчальний результат

Після вивчення цього матеріалу ви зможете описати основні елементи управління проектами

Навчальне завдання (кроки)

Для успішного вивчення цього матеріалу ви повинні вміти:

- **пояснити** життєвий цикл проекту;
- **визначити** контрактні відносини

Рис. 3. Приклади навчальних результатів і завдань

Тема:

основи організаційної поведінки

Після успішного досягнення цього навчального результату ви зможете визначати застосування теорії організаційної поведінки в робочому середовищі.

Для успішного проходження цього навчального результату ви повинні вміти:

- Давати визначення поняттю «організаційна поведінка».
- Визначати можливості та проблеми керівників і працівників.
- Описати застосування концепції організаційної поведінки керівниками й підлеглими на постійно змінюваному робочому місці.

Тема: написання листів і внутрішніх записок

Після успішного досягнення цього навчального результату ви зможете створювати ефективні ділові листи та внутрішні записки.

Для успішного проходження цього навчального результату ви повинні вміти:

- Форматувати внутрішню записку.
- Форматувати лист, використовуючи готовий бланк зі змішаною пунктуацією.
- Складати та писати позитивні відповіді/повідомлення або листи на офіційних бланках, уживаючи відповідний стиль та ефективне мовлення.

Відмінності між дієсловами «зможете» й «повинні вміти». Формулювання навчального результату передбачає, що учень зможе продемонструвати володіння більш загальною компетенцією. У формулюванні навчального завдання мається на увазі, що учень повинен опанувати більш конкретну компетенцію. Таке формулювання дозволяє викладачу мати кілька завдань, і для досягнення компетенції на рівні навчального результату учень повинен повністю виконати тільки одне з них. Це також дозволяє припустити, що в учня не виявиться здібностей чи часу для опанування кожної компетенції в рамках навчального результату. Використання слова «повинен» натякає, що, хоча учень може й не виконати всі завдання, він усе одно досягне загального навчального результату.

Таксономія Блума — відомості про дієслова. Таксономія Блума визначає способи класифікації розумових умінь, починаючи з найпростіших навчальних дій до найбільш складних. Бенджамін Блум і його команда розробили ієрархію розумових умінь, в яку більш високі рівні мислення включають усі пізнавальні вміння нижчих рівнів.

Таксономія — (від грецьк. *taxis* — розташування, лад, порядок і *nomos* — закон) — теорія класифікації й систематизації складно-організованих галузей діяльності, що мають ієрархічну будову.

Вибір дієслів для формулювання навчального результату визначається навичками/компетенціями/видами поведінки, які повинен опанувати учень.

Когнітивна класифікація

Знання	Розуміння	Застосування	Аналіз	Синтез	Оцінка
Знати	Переформувувати	Переводити	Обчислювати	Складати	Оцінювати
Давати визначення	Обговорювати	Інтерпретувати	Співвідносити	Проектувати	Давати характеристику
Запам'ятовувати	Описувати	Використати	Дискутувати	Формулювати	Перевіряти
Повторювати	Пояснювати	Оперувати	Вирішувати	Становити	Підраховувати
Перераховувати	Пізнавати	Ілюструвати	Критикувати	Створювати	Ранжувати
Називати	Рецензувати	Зображувати схематично	Зіставляти	Систематизувати	Робити висновки

Таблиця 2

Психомоторна класифікація

Рефлекс	Базові рухи	Перцепційні здатності	Фізичні здатності	Натреновані рухи	Нерозумове спілкування
	Стрибок	Ловити	Зупинятись	Грати	Виразити
	Протягання	Писати	Обмінюватись	Плавати	Задумувати
	Перескок	Балансувати	Протидіяти	Користуватись	Мати намір

Таблиця 3

Афективна класифікація

Сприйняття	Реагування	Оцінка	Організація	Визначення характеристик
Спостерігати	Погоджуватись	Співчувати	Співвідносити	Давати оцінку
Усвідомлювати	Залучати	Припускати можливість	Судити	Робити висновки
Проявляти увагу	Співробітничати	Досліджувати	Зважувати	Обмінюватись
Підтримувати	Сприяти	Приймати	Упорядковувати	Співпрацювати

Результати можуть бути когнітивними, психомоторними чи афективними за природою. Найповніше дослідив результати навчання та пов'язані з цим дієслова Бенджамін Блум у середині 1950-х років.

Когнітивні результати. У когнітивній сфері навчання описується як зміна знань, що зберігаються в пам'яті. Основний принцип теорії полягає в тому, що поведінка здебільшого контролюється процесами внутрішньої пам'яті, а не зовнішніми обставинами.

Приклади опису результатів у когнітивній сфері:

- учень перераховує три причини прикріплення графіки до тексту в онлайн-ному поясненні;
- учні із професією «Кулінар» здатні описати зі стовідсотковою точністю дію дріжджів у тісті для приготування хліба;
- зубний гігієніст називає хворий зуб не більш ніж з однією помилкою.

У таблиці 1 представлено приклади дієслів, які можна використовувати для формування навчальних результатів і завдань відповідно до когнітивної сфери.

Психомоторні результати. У психомоторній сфері навчання приймає фізичну форму. «Психо» у психомоторній теорії підтверджує, що в навчанні фізичні навички є когнітивний аспект. Наприклад, при навчанні писати рукописний текст учню необхідно розуміти, як рукописні букви співвідносяться із друкованими і як букви з'єднуються разом для формування слів, тощо.

У таблиці 2 представлені приклади дієслів, які відображають результати дій, пов'язаних з етапами психомоторної класифікації. Відповідно до класифікації Блума, ці етапи розвиваються від більш простих до більш складних рівнів психомоторного функціонування.

Харроу (Harrow), Беррі (Barry) та Кінг (King) припускають, що натреновані рухи й нерозумове спілкування можуть застосовуватись до програм у творчих і професійних галузях. Наприклад, медичні навички, такі як пальпація, можуть кваліфікуватись як психомоторні навички в категорії натренованих рухів. Малювання, креслення й акторська майстерність, наприклад, добре підходять до категорії нерозумового спілкування.

Афективні результати. Афективна сфера стосується галузі емоційного навчання. Афективні результати можуть включати зміну системи цінностей учня. Наприклад, ви можете продумати онлайн-ві групові обговорення, в яких учасникам доведеться прийняти іншу точку зору для ефективного переконання протилежної сторони.

Звісно, дійсна точка зору учасника може залишитись такою ж, якою

була до обговорення. Як ви довідається, що його точка зору змінилась?

Приклади визначень результатів у галузі афективного навчання:

- учень-практикант демонструє уважне слухання наставника;
  - учень здатний довести свою позицію під час дискусії, визначивши свою точку зору за допомогою однієї пропозиції, й навести докази своєї думки;
  - ув'язнений, дострокове звільнення якого розглядається, здатний описати моральний результат магазинної крадіжки.
- У таблиці 3 представлені приклади дієслів, пов'язаних з етапами навчання відповідно до афективної класифікації Блума.
- Прочитавши опис прикладів результатів, наведених нижче, зверніть увагу, як очікувані результати навчання розвиваються від вислуховування до обговорення й до прийняття особистої позиції, підтриманої доказами, на прикладі двох політичних дебатів. Співставте кожне визначення результату з деяким етапом класифікації:
- учень відвідує конкурс професійної майстерності;
  - учень вносить одну ідею в онлайн-ове обговорення процесу виконання завдання учасниками;
  - учень вивчає ключові аргументи контролю кількості допущених помилок кожним конкурсантом і перевіряє якість виконаної роботи;
  - учень оцінює, який конкурсант представив найкращу роботу, й наводить обґрунтовані причини голосування за цього переможця.
- Учні воліють навчатись, використовуючи різні моделі сприйняття та способи засвоєння інформації:
- деякі учні навчаються не українською, а російською мовою;
  - деякі учні відновили навчальний процес після тривалої паузи;
  - учні діляться на жінок і чоловіків;
  - у групі можуть бути учні, які мають проблеми із зором, або особи з обмеженою мобільністю;
  - деякі можуть працювати багато годин на тиждень;
  - деякі учні товариські, у той час як інші сором'язливі.

Для кожного рівня розвитку розумових умінь треба забезпечувати все більш ускладнене навчання й досвід у процесі переходу учня від знання/усвідомлення до застосування й мислення вищого порядку. Кожний рівень передбачає, що, перш ніж братися за навички, слід оволодіти знаннями. Категорії можна розглядати як ступені чи складності. Інакше кажучи, першу з них слід пройти, перш ніж може реалізуватись наступна.

В. Ковальчук